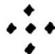
ANTE DUKIĆ

Pogledi

HIRZ

POSEBNA IZDANJA HIBZ-a
KNJIGA PETA

TISAK „UNION“ GRAFIČKO-NAKLADNI ZAVOD D. D., ZAGREB

ANTE DUKIĆ

POGLEDI

NA

ŽIVOT I SVIET

Novo prerađeno izdanje

ZAGREB / 1944
IZDANJE HRV. IZDAVALAČKOG BIBLIOGRAFSKOG ZAVODA

Kad opanak postane cipela, misli da je čizma.

Kloni se ljudi, koji su sebi najveća dragocjenost.

Ako već moraš obćiti sa čovjekom, koji se gradi važnim, drži se, kano da si za njegovu važnost i sliep i gluh.

Pusti oholicu neka se diže, dok udari glavom o tvrdo.

Ne govori s onim, koji misli da ti izkazuje milost, ako govori s tobom.

Ne govori ni s onim, koji misli da se ponizuje, ako govori s tobom.

Oholost i poniznost su dvie bolesti — jedna gora od druge.

Poniznika volimo samo zato, što se pred njim osjećamo višima.

Ako si puzavac, pripuzaj do ogledala i pljuni sebi u lice.

*

Na obrazu se vidi čovjeku, da li u svojoj lubanji nosi milijune i veliko imanje — ili samo čiste misli i znanje.

Tko se hvali svojim bogatstvom — velik je siromah.

Ne odkrivaj glave ni pred čijom novčarkom.

Zlatnomu se teletu klanjaju samo telad.

Volu i prostaku makni se s puta.

Ne osvrći se na lajavce.
Pas ne bi lajao izpod stabla, da se može popeti na nj.

Nije važno, koliko imaš oblajavača i neprijatelja; važno je, koliko ih se je pred tobom zacrvenilo.

Želi prijateljima dug život, a neprijateljima još duži: da im vrieme donese zasluženu kaznu.

*

Prohodi — pa progovori.

Ne može jaje kazati »ja«; to može istom kokoš.

Ne iztrčavaj pred samoga sebe.

Ponos nije dizanje nosa.

Tko radi ponosa ne će da prizna svoj grieh, taj nema ni truna ponosa.

Krivi ponos zatrpava čovjeka.

Kad megaloman padne, ne vjeruje da je pao, nego misli da su ga bacili drugi.

Kada umišljeni velikani opaze, da njihova zviezda zalazi, dižu se na prste, da ju još jednom vide. I tad su u svom životu posljednji put smiešni.

Pazi kuda hodiš, da ne stupiš na sjenu koga velikoga patuljka.

Naduvenac zaprema oko sebe mnogo prostora; zato i nema nikoga u svojoj blizini.

Oholica mrzi užasno ponosna čovjeka; a ovaj mu uzvraća tihim i jedva zamjetljivim prezirom.

Budi ponosan, ako ti protivnici vele, da si ohol. Znaj: kad bi mogli išta kazati do tvoga poštenja, ne bi govorili ovo.

Ako si nedužan, ne ponizi se nikad dotle, da uvjeravaš protivnike o svojoj nedužnosti.

Malen — ali nikada nizak.

Uviek na svojim nogama.

Mjesto da sjediš »mudro« na dva stolca, častnije ti je, i muževnije, da ne sjediš ni na jednom.

Idi svakamo kroz vrata. Jer tko ulazi kroz prozor, taj mora kroz prozor i da izleti.

Komu se pokažu vrata, taj obično izgleda jadno i smiešno; jer jednom nogom bježi, a drugom hodi.

Ne drži se daleko ni od koga, i nikomu ne idi preblizu.

Ne razmeći se, kao da je sav sviet tvoj; ali ni ne uzmiči pred drugima, kao da je sviet samo njihov.

Nebeska je kapa pojednako zajednička svima.

Pravi je čovjek svagdje isti, i sa svakim postupa jednako.

Ako si u očima javnosti odličan čovjek, ne trebaš većega odlikovanja; ako nisi, sva ti odličja ne mogu to dati.

Budi malen pred sobom, da budeš veći pred drugima.

Ne ponosi se ničim, što ti je dao Bog (jer to nije tvoje); već samo onim, što si izkupio svojim bolom.

* * *

Vrieme nije novac. Nije ni dragulj. Ono je mnogo više.

Svoje vrieme i svoj rad dovedi u podpun sklad.

Računaj za svaki veći posao barem dvaput više vremena nego što si ga sračunao.

Vrieme teče — i mnogo reče.

Ako nisi gospodar svoga vremena i prostora, rob si, a da i ne znaš čiji.

Kad snivaš noću, ne gubiš ništa; kada snivaš danju, otvorenih očiju, izgubio si dan.

Izgubljeno vrieme može biti i najkoristnije dobljeno. Ali samo za onoga, koji to vidi unapried.

Ne daj svoga vremena bogatijemu od sebe.

Izgleda malko čudno, da drugima kradu vrieme baš oni, koji ga najviše imaju.

Za brbljava gosta ne budi nikad kod kuće. (A za sirotana uviek.)

Zlo je — ne imati vremena; ali je mnogo veće zlo imati ga suviše.

Vrag čini najbolje poslove sa bezposlicama.

*

Rad je za magarca — vele magarci.

Ima ljudi, koji rado kažu: »Ja sam fatalista.« A morali bi reći: »Ja sam lienčina.«

Služiti svoj kruh u znoju lica svoga — nije »prokletstvo božje«, nego blagoslov Boga Stvaraoca.

Poštuj žuljeve dlanova, i žuljeve mozga.

Neka ti svaki rad bude najsvetiji obred.

Odgajaj svoju djecu zarana da stvaraju, i stvoreno da čuvaju.

Stvaralac i rušilac nisu braća.

Čovjek nema prava da ruši ni najgore stvari, ako ne može, ili ne će, da mjesto njih sagradi bolje.

Sreća nije u samom radu, nego u njegovu uspjehu. Ali je i rad bez uspjeha uviek manje zlo od nerada.

Ne kaži svakomu, što radiš, i što kaniš uraditi. Jer ako uspiješ, to će itako svatko saznati; ne uspiješ li, pištedio si sebi zloradost onih, koji bi si rado trli ruke na tvoj račun.

Uspjeh diže — a neuspjeh obara i pticu natrag u jaje pretvara.

Rad i red su blizanci.

Tko nema reda u svojoj kući, nema ga ni u svojoj duši.

Ako ne znaš, što se sve u tvojoj kući radi, onda znaj, da nemaš svoje kuće.

*

Magarcu škodi tromost, konju naglost, a čovjeku i ova i ona.

Žurba u radu troši mnogo više snage negoli sam rad, i ne donese nikada pravoga uspjeha.

Naglost je vjetar. A vjetar samo ruši i kvari. I stvara zbrku.

Što se brzo gradi, brzo se i ruši.

Sve promišljeno i polako. Ni Bog se nije žurio kad je stvarao sviet.

Kod ozbiljna je čovjeka svaki rad gotov već prije nego što je počet; a kod neozbiljna nije pravo gotov ni onda, kada je već svršen.

Uztrpljiv ide sporo. Ali stigne svakamo.

Ne sagibaj se. Idi ma i prebite hrbtenice ravno do svoje svrhe.

Uztrajnost je vjera. Bez nje nikud, ni do česa. I nikad u nebesa.

Tko svagdje niče — nigdje ne uzraste.

Čim uži djelokrug — tim šire djelo.

Rad čovjeka užge i osvietli, a umor ga mrači i gasi.

Kad ti je glava težka, položi ju prije negoli padne.

Tražiti odmor u užitcima — znači umarati se do mrtvila.

Nakon pada ne pregni da se odmah digneš. Preboli udar. Onda ćeš se naći sam opet na nogama.

Ne uzlieći iz uzka prostora, da uludo ne lomiš krila; prokrči si prije put u široko.

Nisi soko ako imaš sokolova krila. Treba da imaš i njegovo oko.

Ne oduševljavaj se suviše — to je bolest plemenitosti; radi uviek triezno, bez žurbe, i sa svetim mirom, koji jedini usrećuje i daje blaženstvo.

Od prevelike gorljivosti može čovjek izgorjeti.

Tko se razdire, razdrieti će ga drugi.

Plemenit je, tko se zagrijava za svaku dobru stvar; ali takav ne svrši ni jedne. To je tragika zanosa.

Zanosi se za velika djela, ali ne hvataj se ni jednoga, dokle ga nisi omjerio sa svojom snagom.

Računaj na svakom koraku sa životnim zakonima, ali budi uviek pripravan i na iznimke.

Ne ulaži ni u jednu stvar cielu svoju snagu.

Uredi svoj život tako, da možeš ići za svakim poslom kao na šetnju.

Radi neumorno — to jest — nikada do umora.

Ne prti na sebe više nego možeš nositi, pa ćeš hodati lako sve do groba.

* * *

Dok si lagan, velik si bogataš.

Ne čuvaj suviše zdravlja — da ne oboliš. Male su oluje u životu blagotvorne, kano i u prirodi, i čuvaju čovjeka od pogube velikih.

Ne odriči se čaše vina; jer ti ona može dati više negoli sve ono drugo, za što trošiš kroz dan toliko novca.

Ako si pušač, puši svaku drugu cigaretu.

Zabranjuj ponekad sebi voće, koje hoćeš da ti bude slađe.

Tko se u vinu kupa, u vinu se i utopi.

O kratkoći života govore najčešće oni, koji si ga sami skraćuju.

Ne radi u snu.
Ako ti je zadnja večernja misao sutradan prva — izgubio si noć.

Pokori se noći, da gospoduješ danu.

Čovjek, koji nema nikada vremena, nije zdrav.

Gomile su knjiga već napisane o nevrasteniji; ali sve te ne pomažu nevrastenicima onoliko, koliko bi im pomogla samo jedna: kako da se vladaju zdravi prema njima.

Kad iznemogneš, traži okrepe na vrhuncu gora, gdje si najbliži Bogu, suncu, i samome sebi — i gdje majka Zemlja najjače izdisava svoju blagotvornu moć.

Izbacuj iz sebe sve staro — pa ćeš biti uviek zdrav i mlad.

Dok dišeš miris svoje duše, bit ćeš sveđer zdrav. Čak i na samrtnoj postelji.

* * *

Tko ima pun džep, ima dva srdca; tko ima prepun, nema ni jedno.

Oni, koji spremaju kruh svagdanji za danas i za sutra, i za sto godina unapried, najviše gaze nogama po kruhu duhovnoga života; i umru nezasićeni.

Ne živi za novac, i ne budi nikad bez njega.

Ako si siromah, budi još veći — kod kuće; a među ljudima budi gospodin čovjek.

Nije još siromah tko umije prikriti svoje siromaštvo.

Gledaj u svakom novcu metalizovani svoj znoj i krv svoju, pa ga po tome i cieni i troši.

Ako hoćeš da izađeš sa svojim dohodkom, živi, kano da imaš samo polovicu istoga.

Drži potrebit novac poput škrtca, a razsipnik budi svoga srdca.

Najbogatiji je onaj, koji osjeća, da je sav sviet njegov.

* * *

Govor je zlato, a šutnja olovo.

Nekoć se je mislilo, da onaj koji šuti, mnogo znade; a danas se znade, da onaj koji šuti, nema šta da reče.

Bolje je da čovjek nema svojih misli, nego da ih ima, a da ne zna usta otvoriti; ili da nema za to srčanosti.

Strah pred sobom veže jezik.

Jezik je mač, koji se u slaboj ruci slomi prije nego u jakoj.

Ne imaj dlake na savjesti, pa je ne ćeš imati ni na jeziku.

Govori uviek svojim jezikom — ako ga imaš.

Tko izgovara misli ili rieči, od drugih uzete, tomu se odmah pozna na glavi tuđi cilindar.

Ako ti jezik teče brže nego misao, nauči se misliti; ako ti je misao brža od rieči, uči se govoriti.

Pitaj sve što ne znaš, ali ne kazuj sve što znaš.

Rieči se ne broje ni ne mjere, nego važu.

Pismo izgori — rieč ne izgori.

Čuj svoje rieči, prije nego što ih izgovoriš.

Nepromišljeno izgovorenu rieč može čovjek »povući« — to jest: otvoriti usta, da mu je drugi zabiju natrag u grlo.

*

Jezik treba hrane — više nego zubi.

Mnogi mlate praznu slamu prosto zato, što nemaju pune.

Prazan se žrvanj čuje jače nego pun. Ali ne proizvodi ništa. On tek melje samoga sebe, kano i prazan čovjek.

Ne junači se jezičinom pred gluhoniemim ili njemu sličnim.

S duševnim siromasima govori siromašnim jezikom.

Pred slabijim od sebe možeš lako govoriti sve. Čak i istinu.

Konj i jezik rode se bez uzde.

Jezik je živinica, koja se najteže kroti; i kad se ukroti, najbrže opet podivlja.

Poslovica, da u svakoj šali ima pola istine, ne vriedi za one, koji znaju u šali spustiti s jezika i čitavu istinu. Ni za one, koji i zbog pola istine dobiju po nosu.

Tko ne zna da u pravi čas »mudro šuti« — neka šuti bedasto.

Mudar je istom onaj, koji znade biti i glup, kada treba.

Ako ne možeš držati jezik za zubima, drži zube pred jezikom.

Riči, ako si lav; ali ako si magarac, šuti.

Šutnja je za prazne glave najbolja kapa.

* * *

Žena i zvono imaju skoro uviek »odlučujući glas«.

Da blebetuši i pravdašici zašijemo usta, otvorila bi joj se na licu druga.

Daj ženi pravo, prije nego si ga sama uzme.

Ako ne znaš, što tvoja žena misli, onda budi stalan, da ona znade, što ti misliš; jer ona znade tada čak i ono, što ti još ni ne misliš.

Čim zineš, već ti prava žena odgovori na ono, što još nisi ni rekao.

Žena često govori neistinu, ali ipak ne laže kao mužkarac (već sasvim drugačije).

Žena ima mnogo životnog instinkta. Ona, i kad ne zna ništa, pogodi sve.

Žena rado prisluškuje — kako udara tuđe srdce.

Ima i mužkaraca, koji su radoznali; ali oni nisu krivi, što ih je rodila žena.

Žena hoće mnogo; no često ne zna ni sama, što hoće.

Kad žena izađe bez kišobrana, pa ju iznenadi ružno vrieme, ljuta je; a kad izađe sa kišobranom, pa ju iznenadi liepo vrieme, još je ljuća.

Ako ti se žena razgoropadi, pusti ju da se izgrmi; jer da progovoriš, ne bi te čula; ona tada ne čuje ni samu sebe.

Da se biesna žena nađe pred ogledalom — ne bi vidjela ništa.

Tko želi, da mu žena bude uviek anđeo, neka pazi dobro, da ne probudi vraga, koji u njoj spava. Jer zmija nije otrovna — dok ne ujede.

*

Čar i radost života nije u samim ženama, već i u dobrom mišljenju, koje imamo o njima.

Ne igraj se sa čašću žene, da ne proigraš njezinu i svoju.

Gledaj u svakoj ženi bivše diete i buduću staricu.

Tko se boji, da će na ledu pasti, zastalno će pasti; u ljubavi će prije pasti onaj, koji se ne boji.

Kad mužkarac svlada ženu, onda je već svladan.

Ne zapoviedaj ženi, nego sebi, ako hoćeš da te sluša.

Žena počinja ludosti — kad joj muž nema pameti.

Tko nastoji udovoljiti ludoj ženi, luđi je od nje.

Imaš li birati između dviju žena, odustani od izbora.

Ako se vežeš sa ženom, koja nije za te, smrknut će ti sunce, i nikada ti više zasjati ne će.

Pas, koga miluješ i hraniš, ne će te ugrizti; i ako pobjesni, pa hoće da te ugrize, možeš ga ubiti. Ali biesnoj ženi, koju hraniš i oda zla braniš, da te za uzvrat svaki dan grize, ne možeš razbiti glavu, ako ne ćeš da izgubiš i svoju.

Samo je jedan pravi i veliki biednik: To je onaj, koji živi u skladu sa cielim svietom, osim sa svojom ženom.

*

Zaljubi se danju.

Zaljubi se u djevojku, koja ima mnogo udatih sestara, i požuri se da ju uzmeš za ženu.

Biraj ženu po svome srdcu — i tuđoj pameti (ako u ljubavi izgubiš svoju).

Ženi se istom onda, kada možeš živjeti sa polovicom svoga dohodka.

Traži sunčanu ženu — grijat će te dva sunca.

Liepa žena bez srdca — cviet je bez mirisa.

Ništa ne krasi ženu kano suza i smieh.

Liepa je svaka žena, osim one, koja misli da nije, i one, koja misli da jest.

*

Oženiti se ne znači vezati ženu, ni vezati se za nju; nego vezati dva života u jedan.

Čovjek traži u ženi svoje rebro, od kojega bje stvorena; a ona traži u čovjeku ono svoje mjesto, gdje je bilo rebro. U pravu su jednako oboje.

Tko zaboravi, da je čovjek samo polovica jedne dvostruke cjeline, taj zbog krivog računa svoj život dvostruko plaća.

Kad žena daje cviet djevičanstva, ne gubi ništa; jer dobije u zamjenu cviet materinstva, koji je i trajniji i mirisaviji.

Djevičanstvo je liepo — materinstvo je sveto.

Tko ne osjeća duševnu potrebu za ženom, daleko je od čovjeka, i treba još mnogo puta da se rodi.

Ljubav je najbožanstvenija pjesma ljudskog srdca: vječna pjesma, koja se ne pjeva, nego proživljuje.

* * *

Ljepota bez dobrote nema topline. Ni u čovjeku, ni u prirodi, niti u umjetnosti.

Bez učinka je i najsjajnija besjeda, kada se odgudi na struni, koja nije dovoljno napeta.

Tko osjeća glasbu govora, razumije i govor glasbe.

Glasbu čuju mnogi, ali malo imade onih, koji ju i vide.

Zlato je liepo, ali nije liepo sve što je od zlata.

Svaka je stvar liepa, dok nije uz nju neka ljepša.

Gola istina nije uviek liepa ni prijatna; mnogo je draža i zamamnija, i više ima čara, kada je u košulji.

*

Ako moraš misli tražiti i zvati, ili iz lubanje ožimati, nisi umjetnik. Misao je iskra, koja vrcne i sine sama.

Iz koluta dima može niknuti velika misao, isto tako kano iz razboja valova, i lomljave groma.

Najsjajnije su one misli, koje prelete glavom tako brzo, da u njoj ne ostave nikakva traga, već samo u srdcu osjećaj uzhita i udivljenja. One se ne vraćaju nikada: ne sjećamo se više ni njihova sadržaja ni oblika — sjećamo se samo njihova sjaja i žara. A to sve se može desiti samo pjesniku.

Cienimo bogodane pjesnike.
Cienimo i pjesnike, koji nisu nikad izpjevali pjesme. To su skromne ljubice: Ne vidimo ih, ali kad smo uz njih, osjećamo miris njihove poezije.

Pjesnikova duša je struna, na kojoj igraju božji prsti.

*

U svome djelu umjetnik rađa samoga sebe.

Kad umjetnik ljenčari, ne gubi vremena. Kao ni vulkan, kada miruje.

Ne laćaj se umjetničkog djela, dok se nisi za nj dostatno zagrijao. A kad si previše zagrijan, pusti da ti duševna vrućica prije spadne.

Umoči pero, kad je djelo u tebi već izrađeno.

Pisac valja da znade pisati — i pisano brisati.

Ako u knjizi opaziš gdje je pisac stao, da drugi put nastavi, onda si i sam dobar pisac. Ali onaj koga čitaš — nije najbolji.

Srči knjigu kao dobro staro vino (ako u njoj osjetiš njegov miris).

Čitaj knjige čiste i bez grieha začete.

Ne čitaj stvari pisanih gusjim perom. A čitaj okom sokolovim stvari, koje su pisane perom iz orlova krila.

* * *

Život je voda, koja sama krči sebi put; ona udara bez milosti na sve, što nađe pred sobom.

Sviet izgleda često kao ludnica, u kojoj svatko misli, da je pametan.

Najluđe živi onaj, koji živi samo da živi.

Ne zaviđaj ljudima, koji živu »kano bubreg u loju«; jer čim se više tuste, tim više duševno mršave.

Jedanput se živi — vele luđaci.
Jedanput se živi . . . vele mudraci.

Mladost pije, starost plaća.

Mlad leti, star hodi.

Tko se rodi star, malo ima u sebi života.

Odstupi mjesto mlađima, prije negoli te izguraju.

Ako dub ne padne od sjekire, mora pasti od starosti. Za dub je ipak častnije da padne sam, nego da ga obore drugi.

Ne bori se s vjetrom, jer ga ne ćeš obustaviti, niti mu skrenuti pravac; nego skreni radije pravim smjerom kormilo svoga broda.

»U borbi je život« — ali život nije samo u borbi.

Borba za »viši položaj« guši u čovjeku osjećaj bratstva i jednakosti. A nisu tomu zlu krivi položaji, nego ljudi, koji ne znaju da čovjek može biti na svakom položaju — čovjek. I biti svagdje srećan.

Visoki gospodin nije uviek i veliki gospodin. A često nije ni gospodin.

Stopimo svoj mali »ja« u velik »mi«.

Ne živi na oblacima, i ne uči astronomiju, nego se zagledaj radije u socialni planetarni sistem. I nađi u njemu svoju putanju i svoje pravo mjesto.

Ideali mogu rasti, i granati se prema nebu, jedino ako im je korien u zemlji.

Ne vrti se samo oko svoje osi.

Samotan je čovjek bor u loncu zemlje.

Družtvo je čovjeku i zemlja i voda i zrak i sunce. Među ljudima čovjek raste, a u samoći vene i sahne.

Čovjek živi u skupu ljudske zajednice. Tko za njom zaostane, propadne; tko ide daleko pred njom, propadne još prije.

Ne udaljuj se nikada suviše od sebe; jer kad se vratiš, bit ćeš sam sebi nepoznat i tuđ.

Zagledavaj se često u putove svoje prošlosti.

Ne juri u budućnost; idi. U jedan se dan može živjeti više nego u dva.

Na račun budućnosti može se čovjek odreći i polovice sadašnjosti. Ali nikako više; jer inače si prevrne ravnotežu života — i padne.

Ne stavljaj pusto svoj život na kocku, ako tvoja smrt ne znači život za druge.

Muke nisu muke kad su žrtva za veliku stvar.

Ne krati svoj život ni za koga. Ali ubij i pola sebe, ako time spasavaš za život ostalu polovicu.

Život se ne mjeri godinama nego doživljajima. Oni daju vremenu sadržaj.

Neka ti se život ne vuče kao mutna voda u ravnini; nek ti skače kao bistar potok u planini.

Negda se je život mogao lako čitati, a danas se jedva može listati.

Kada ti život već duže vremena leti prenaglo, obustavi ga sasvim na nekoliko dana: uzpni se nad suvremenost, i pogledaj na svoje putove — iz visine.

* * *

Duševni mir je sreće vir.

Male svagdanje brige kvare nam velike užitke. Ali su nuždne za obstanak. Naučimo se da i u njima nađemo smisao i radost života.

Nezgode i nesreće neizbježiva su pojava života; ne ćeš ih ni pola osjetiti, ako si vazda na njih pripravan.

Znaj se snaći u zlu — preokrenut će ti se u dobro.

Nijedno zlo ne skrivi sam: onda ćeš svako podnieti lako.

U težkim stvarima idi težkim nogama.

Najteže boli čovjeka glava, kad se sam udara po njoj.

Ne kidaj odnosa ni s kim pod lozinkom »Šta će mi on?« Možeš ga već sutra trebati.

Kada čovjek reče »Baš mu ne dam toga gusta«, onda ne misli i ne računa, koliko će time dati sebi jada i čemera.

Kad se u naglosti zaletiš, odbaci sve obzire i krivi ponos, pa se vrati gdje si bio.

Krivi korak odmah natrag.

Dobra sreća njega prati tko se s krivog puta vrati.

Mudrost je — izvući se iz stupice; ali je veća mudrost ne pasti u nju.

Kad se nađeš u takvom zapletaju, da ne znaš što bi učinio, ne učini ništa.

Za neke je stvari doista bolje da ih čovjek pusti, dok mu ne dođe voda do grla. Onda se brzo rieše.

Ne misli, da moraš svaku stvar riešiti odmah i kako god bilo. Pusti ju radije da sazri: onda se rieši vrlo lako, ili čak sama od sebe.

Kad si neodlučan, ne odlučuj ništa; čekaj dok težina razloga prevagne na jednu ili drugu stranu.

U životu je važno da čovjek znade kazati »ne«.

*

Kad nađeš sreću, ne traži veću.

Tko iznese mnogo uspjeha, ima da podnese i mnogo zavisti: To je javna daća na sreću.

Čim više čovjek svoju sreću taji, tim manje na nju poreza plati.

Ako ti ide zlo, ne čekaj da crkne sviet. Jer ćeš dugo čekati.

Ne viči uviek, da je sav sviet nikakav. Jer time grdiš i sebe.

Ne čekaj, da ti se sreća okrene. Okreni ju.

Sreća nije sliepa — mi smo sliepi.

Imaj u vlasti sebe, imat ćeš u ruci svoju sreću.

Kad ti se živci razbjesne, i krv kad ti plane, nemoj da se uzrujaš i ti. Ne budi rob svoje krvi.

Junak ima u vlasti svoje strasti.

Kada te zadesi kakva ljuta neprijatnost, razsrdi se odmah sutradan rano.

Kukaj i jadikuj u pravo vrieme, to jest, kada već nemaš na tom svietu nikakva drugoga posla.

Ne tuguj, i ne čemeri se radi zla, kojega se bojiš; jer ako dođe, prištedio si svu tugu do tada; a ne dođe li, prištedio si je sasvim.

Ne gnjavi nikoga sa svojim tužikanjem. Nepravedno je, da drugi trpi tvoje jade bez ikakve svrhe.

Tko uviek govori o svojim nevoljama i nesrećama, stići će ga još veće. A to i zaslužuje.

Nestrpljivac mnogo trpi. A tako je i pravo.

Ružno vrieme je ružno samo onima, koji o njemu govore.

Tko oćoravi, valja da jedno oko zaboravi.

*

Budi zadovoljan sam sa sobom, ako hoćeš da i drugi budu zadovoljni s tobom.

Pusti neizpunjive želje da izgore u tebi: njihov te pepeo može oploditi.

Ne kloni nikada, i ne žali ni za čim. Jer ništa nije u životu izgubljeno.

Tko ima mnogo crnih godina, ima i tako sjajnih dana, da jedan vriedi za mnoge godine.

Najveća je sreća ona, do koje dolazimo preko golemih nesreća. Ova nas jedina smiruje, dok sve druge bude u nama nove čežnje.

Produžuj sjajne časove i ne muti ih ničim, jer su riedki, i ne vraćaju se više; to su na tvom nebu zviezde kriesnice.

Divna je čovjeku sadašnjost, kad živi u budućnosti.

Čovjek je najzadovoljniji, kada vidi sebe onakvim, kakav bi htio da bude.

Kada čovjek prestane gledati sebe, još malo, pa će prestati da gleda i sviet.

Žalba za mladošću opielo je čovjeka samomu sebi.

Po tvojoj žalosti poznajem te, čovječe.

Kada čovjek u samoći suze lije, ne vidi ih nitko; ali im se nitko i ne smije.

Tko je u nesreći tužan, nije zao; zao je onaj, koji je u nesreći ljut.

Žalost je sveta i puna poezije, ali je samoubojstvo. Zato: kada si u jami, ne ajmeči, nego gledaj kuda ćeš izaći.

Ne jauči, nego stisni zube i upri.

Ne daj da te zarobi tuga. Goni ju od sebe. Ali ne vinom; nego vodom, zrakom, suncem i radom.

Tuga se ne utapa u vinu: u njem se ona istom nauči plivati.

Kupaj se svaki dan u toplom smiehu i čistoj šali; jer biti uviek ozbiljan, znači biti uviek težak — i sebi i drugima.

Ne daj da u tebi nešto kipi pod pokrovom. Izlaj se — ako si čovjek.

Ne guši se u družtvu, gdje nema zraka.

Čuvaj se ljudi, koji su »strogo odgojeni«.

Kad kloneš i smrkneš, traži za razgovor ljude, koji se rado razgovaraju sa životinjama.

Kada si oblačan, traži vedre ljude.

Čuvaj se čovjeka, koji guši svoj rođeni smieh.

Kad si sam, razgovaraj se s odsutnim prijateljima.

Od dosade može umirati samo onaj, koji se je već rodio mrtav.

Čovjek žive, dok vjeruje u sebe.

Većina ljudi živi uviek; jer malo ima onih, koji umru prije smrti.

Na putu života stignemo obično do svake postaje sa zakašnjenjem; samo na zadnju dođemo prerano.

Život nije knjiga, koja se može čitati po drugi put.

Izgaraj polagano.

Štedi plamen života; jer pepeo nije sjeme za novu vatru.

Najljepše su godine, koje čovjek ne broji; najjače su one, kad čovjek misli da ne će nikada ostarjeti; a najsmirenije i najsvetije su godine onda, kada čovjek zbrine svoju djecu. To je blaga jesen njegova života.

Na samrti nam dvie mile oči svietle više nego sva sunca.

* * *

Plač novorođenčeta prva je njegova molitva, i oda Bogu. A možda i prva njegova kletva.

Grozno je, užasno grozno, kad se čovjek mora ponizivati i zatajivati pred drugima, samo zato da mu učine čim manje zla; a ne može pljunuti — pa otići.

Težko je poštenu junaku, kad se mora boriti sa zlobnim slabićem, koji je u jačem položaju.

Kada čovjek živi duže vremena među ljudima, gdje ne smije biti ono što jest, postane napokon ono, što nije. To je najgroznija smrt.

Doboga je žalostno, kada čovjek, koji se je rodio da živi za druge, ne može da živi ni za druge ni za se.

Najstrašnija je nesreća: tražiti ljubav — a nalaziti mržnju.

Najmučnija je Golgota čovjeka, koji nema nikoga, da mu pomogne nositi težki križ; i kad pod njim padne, nikoga, da mu ga pomogne dići; i kad je na njem razpet, nikoga, da mu nakvasi vruća usta. Njegov se uzdah čuje dalje od groma.

Ne idi na razkrstnice.

O sudbini ne govore nikada oni, kojima je dobro.

Ljudi obično pripisuju sreću svojoj pameti — a svoje nepameštine nesreći.

U rečenici, da se čovjek rodi pod sretnom ili nesretnom zviezdom, krije se jedna istina, koja stoji iznad zviezda.

Da na svietu nema nesreće, ne bi bilo, niti bi moglo biti, i sreće. Zato: ako ti je sudbina nesklona, znaj, da tvoja zla kob omogućuje sreću drugima — i time se tješi. Štoviše: nastoj da se uživiš u njihovu sreću — i to će blažiti tvoju nesreću.

Sreća je baština naših predaka. Isto kano i nesreća.

Slučaji nisu iznimka. Oni su redovita pojava u životu. Njihov zametak je star koliko i sviet.

Sve što se je u svietu dogodilo od iskona do danas — nije se moglo ne dogoditi. Sve se je moralo dogoditi.

Sliedi pokorno svoju sudbinu.

Sudbina progoni samo onoga, koji se zatrčava pred njezine noge.

* * *

Gdje svi hodaju po glavi, ondje je bezsmrtno smiešan onaj, koji hoda po svojim rođenim nogama.

Malo mjesto ubilo je mnogo velikih ljudi.

Ako živeš među ljudima, koji se srame onoga čime se ti ponosiš, a diče onim čega se ti stidiš, obriši prašinu sa svoje obuće, i idi.

Ostavi ljude, s kojima se ne ćeš nikada složiti, i traži drugdje svoj životni sklad. Jer u milini sklada sreća je života, i sav njegov čar.

Odlazi iz mjesta, gdje nemaš budućnosti. Obreži sebi korienje i presadi se u bolju zemlju; ali samo dok si mlad.

Čuvajmo čvrsto temelje svoje kuće, dok cieli sviet ne dođe pod jedan krov.

*

Otačbina se baštini prije smrti otca.

Tko pljune na rodna vrata, tuđa će ga po petama tući.

Prvi, koga probudi novo vrieme, stane buditi svoju braću; i kano pievac, kad ga probudi zora, on ju naviesti drugima.

Malo je zvanih, a mnogo onih, koji se sami odaberu.

Čuvaj se onih, kojima je rodoljublje zanat.

Naš čovjek, koji nije čovjek, ne smije biti naš.

Mnogima je narod hrpa gnoja, na koji se žele popeti, da se mogu na njem razmahati krilima i kukuriekati.

Sveta stvar mora napokon pobiediti — viču obično ljudi, kad ih već hvata sveti strah, da će napokon biti oni pobieđeni.

Oni, koji vele da rade »iz patriotizma«, mogli bi zaista uraditi mnogo dobra, kad ne bi trošili toliko snage za podržavanje ove svoje laži.

Države propadaju najčešće zbog onih, koji misle da bi bez njih propale.

Nezaslužene se zasluge skupo plaćaju.

*

Ne stupajmo putem, komu ne vidimo kraja.

Ne propoviedajmo narodu ono, što je bilo dobro jučer; već ono, što će biti dobro sutra.

Ne razpaljujmo naroda u težkim danima.

Na tamnom putu više nam pomaže žižak nego svi bljeskovi groma.

*

Hvaljen Bog i Domovina — —
To je pozdrav rodoljuba.
Hvaljen Bog i Čovjek — —
To je pozdrav čovjeka.
Izgovarajmo oba pozdrava odkrite glave.

*

Razbijajmo ploče starih zakona. Novo doba je sad.

Tko ohladni za sadašnjost, nema budućnosti. Tomu ne preostaje drugo, nego da grebe u pepelu prošlosti.

Samo topla sadašnjost može se oploditi — i roditi zdravu budućnost. Mrzla sadašnjost ne može biti majka budućnosti.

* * *

Ne brini se, što ćeš po smrti ostaviti, nego, komu ćeš ostaviti.

Ako znaš da si zao, ne imaj djece: neka s tobom ode u grob i zlo sjeme i zao rod.

Nije točna rečenica, da »plod ne pada daleko od stabla« — jer je čovjek plod, koji pada od dvaju stabala, pa može pasti od jednoga i vrlo daleko.

Nosi pokorno griehe svojih otaca, ako hoćeš da i tvoje podnesu pokorno sinovi tvoji.

Pepelimo se svaki dan.
Čim više izpostimo griehe svojih otaca, tim ćemo ih manje ostaviti u baštinu svojim potomcima.

Krv se čisti kroz vjekove.

Ne živemo da živimo, nego da budemo živjeli; a živjeti ćemo, ako naši potomci budu živjeli.

Sinovi smo svietla, ali ćemo bluditi u mraku sve dotle, dok nam se ne otvore oči, da ugledamo sve one tanke i najtanje niti, što vežu uzroke sa dalekim posljedicama.

Tko se bori za jedno dobro sadašnje, koje u budućnosti donosi zlo, ili je sliep, ili ludo sebičan.

Za mnoge su stvari davni drevnjaci u našim očima smiešni; a u vidu poznoga potomstva bit ćemo mi još smješniji. Jer će današnje »velike stvari« biti vremenom vrlo malene — a mi uz njih još manji.

Vidovit čovjek vidi za hiljade drugih.

Sviet treba samo dvie oči, koje bi vidjele više nego sve druge zajedno; treba čovjeka, koji će pisati poviest unapried.

Zabluda je misliti, da sviet ide »svojim putem«, i da smo mi spram zakona njegova hoda i razvoja sasvim nemoćni. Jer: ako voda i teče uviek nizbrdo i svojim koritom, ona može teći i drugim, što joj ga mi damo. Tako je i sa stazama ljudskoga života. Trebamo samo čovjeka, koji će znati i moći zacrtati čovječanstvu putove budućnosti.

Zacrtavati čovječanstvu putove budućnosti — —
To je zadaća vidovitih velikana. Jedna zadaća, u kojoj su sve.

* * *

Stvari spadaju u našu duševnu sadržinu — one su s nama jedno.

Između čovjeka i stvari ima vezova. One nas privlače ili odbijaju — kano i mi njih. Čini se čak, kano da nam one vraćaju i osjećaje, kojima ih grijemo ili zamrzavamo.

Sve izgleda čovjeku ružno i odurno, kad mu je zlo; a sve mu se čini i liepo i milo, kad mu je dobro. Jer stvari same po sebi nisu nikakve: one su onakove, kakvi smo mi.

Rieč je od glasova stvorena slika stvari.

Tko gleda stvari kroz rieči, ne vidi ih pravo; a tko ih gleda ravno, vidi ih jasno, i od stvari može tvoriti rieči.

Gledati znači motriti stvari sa svíju strana, i u odnosu sa svima stvarima.

Blago čovjeku, u koga je jedno oko sitnozor, a drugo dalekozor.

Velike stvari imaju se promatrati iz velike daljine. Izbliza se ne vide.

Kada čovjek u malenoj stvari nađe nešto veliko, osjeti se i sam većim.

Ne gledaj u sviet kroz prozor.

Priroda je otvorena knjiga — ali samo za otvorene oči.

Najbolji je učitelj, koji najviše nauči od svojih učenika.

Pravi učitelj ne treba zakona ni propisa — on ih nosi u sebi.

*

Mudrac se ni s kim ne nadmudruje.

Ne deri grla za istinu, koja u životu ne znači ništa.

Ne budi sitničav. Ali ciepaj i dlaku, kada se u njoj krije važna istina.

Mudraca muče sumnje — a budalu istine.

Istini dajemo onakav oblik, u kakvom nam se ukazuje s one strane, od koje smo došli do nje.

Istina je samo jedna, ali je u svakoj glavi drugačija.

Da postane istinom sve što mi držimo za istinu, uzdrmao bi se mahom iz temelja sav sviet.

Što smatramo istinom danas, ne mora biti istina i sutra.

Ni najteže zablude nisu uzaludne; one sve služe pročišćavanju istine.

Svagdanji čovjek misli, da je na svietu dobro sve ono, o čem on uobće nikada i ne misli.

Ima ljudi, koji troše više snage za pokrivanje svoga neznanja, nego za stjecanje znanja.

Budala bulji istini u lice, i još je ne vidi; a mudrac ju pozna i po njezinoj sjeni.

Mudrac traži istinu, a običan je čovjek ne traži; naprotiv, on ju pobija svagdje, gdje se oprečuje njegovim željama; priznaje ju tek onda, kada se njega ništa ne tiče; a brani ju jedino, kad u njoj brani svoj probitak.

Istina je slobodna istom onda, kada se za nju nitko više ne otimlje.

Bez ljubavi za istinu nema mržnje na laž.

Lagati smiju samo bogovi i mudraci.

* * *

Idi svakoj stvari do koriena (ako ga imade).

Stvari se prosuđuju hladno — ili nikako.

Čovjek, koji uviek govori o tome kakve bi stvari »morale biti«, ne zna nimalo zašto su ovakove, kakve jesu. Po njemu bi bile sve daleko gore.

Ako u svakoj stvari uočiš odmah njezinu bitnost i važnost, ne ćeš se nikada utopiti u čaši vode.

Djeca ne idu na led, dokle ga ne izkušaju sa težkim kamenjem; a teoretičar mu izračunava čvrstoću i odpornost sa raznim formulama: onda stupi na nj — i propadne.

Do spoznaje vode svi putovi (samo ne onaj, na kojem si čovjek slomi vrat).

Od mudraca do bedaka, često puta, par koraka.

Ne razpravljaj ni o čemu pod geslom »da vidimo tko ima pravo«, nego »da vidimo istinu«.

Onaj, koji veli 2+2=4, može se lako složiti s onim, koji kaže 2×2=4; ali se ovakva dvojica obično ne slože nikada.

Osobni osjećaj i taština turaju čovjeku kapu na oči.

Kada se čovjek prevari u računu, onda obično kaže, da ga je prevarila nada.

Svaki narod grieši najviše protiv poslovica, koje je sam stvorio. Zato ih je i stvorio.

*

Iznosi sadržinu svoje duše češće na sito.

Imaj o sebi jasnu sliku. Da se ne zamieniš s onim što nisi.

Čovjek je u svojim očima uviek drugačiji nego u tuđima.

Nauči se gledati sebe i kroz tuđe oči.

Čovjek pozna samoga sebe najslabije, jer je sebi preblizu.

Ako hoćeš da upoznaš samoga sebe, izađi iz sebe. Pa se motri iz daljine.

Čovjek ima u sebi mnogo toga, što i ne zna, i o čem ne će saznati nikada ništa.

Traži sebe u samoći, a čovjeka u vrtlogu ljudske gomile.

Ne bori se za priznanje svoga »ja«. Usavršavaj ga postojano. Priznanje će samo doći.

Tko misli da je savršen — savršeno se vara.

* * *

Budi čist.

Bez čistih ruku nema čista obraza.

Tko se opere, može reći da je čist; ali ne može reći, da nije bio blatan.

Komu je više stalo do čista čela nego do glave, može izgubiti glavu, ali čistoću čela nikada.

Pravi čovjek ide uviek čistim sredstvima za čistom svrhom; jer svrha ne posvećuje sredstva.

Dobra sredstva povećavaju vriednost dobre svrhe. Tu se jedno dobro pribraja drugome. Dočim zla sredstva razvređuju i najbolju svrhu. Jer se tu zlo odbraja od dobra. I kad je zlo sredstava veće od dobra svrhe, onda i ova izlazi kao zlo.

Budi dosljedan u dobru, a ne u obliku dobra. Oblična je dosljednost — stvarna nedosljednost; i izdajstvo dobre stvari.

Najbolji je čovjek, koga savjest ne grize; a najgori onaj, koga ne može da grize.

Sa svojom savješću trguju samo oni, koji je nemaju.

Svete rieči ne razkužuju pogana usta.

Čovjek, koji ima mnogo fraza, može se kupiti sa malo novca.

Slušaj tuđe rieči i ušima i očima.

Ne mlati jezikom u tmini.

Koga jezikom ubiješ, jezikom ga i oživi.

Ne daj da itko traži od tebe zadovoljštinu.

Ne zaništuj kod drugih ništa. Čak ni najmanje stvari. Jer što se tebi čini sitno i neznatno, to može za drugoga biti veliko i važno.

Ne tiči u ono, što se tiče drugoga.

Ne davaj čovjeku savjete u obliku savjeta; izim ako želiš, da ih ne uvaži.

Ne davaj čovjeku prikore u obliku prikora; izim ako želiš, da te zamrzi.

Ne misli, da je savjestan samo onaj, koji radi po tvojoj savjesti.

Ne cieni čovjeka samo po njegovim djelima; jer djela nisu ni jedina ni bitna sastavina čovjekove cielosti.

*

Budi iskren.

Iskrenost je poriv čiste krvi, koja izvire iz srdca puna dobrote i ljubavi do istine i pravde.

Ne prikazuj se nikad boljim nego jesi.
Pravi će te čovjek voljeti i sa svim tvojim manama; svakako više, nego da ih pokrivaš. Jer prikrivanje je prevara, a svaka je prevara odurna.

Svi bi ljudi bili relativno dobri, da iskreno pokažu koliko su zli.

Biti lopov, a prikazivati se poštenjakom, vrhunac je lopovštine.

Ne pokrivaj ništa smokovim listom (jer cieli sviet znade, šta je bilo pod njim).

Drži svoju sliku u svome okviru.

Tko drži do sebe više nego vriedi, gubi; a tko drži manje, gubi još više.

Ne budi sav ono, što si po svome zvanju i zanimanju; da ne utučeš u sebi čovjeka.

Budi najprije čovjek — onda narodni čovjek — onda zvanični čovjek. (A ne obratno).

Izkazuj svakomu čast, koja mu pripada po njegovoj službi i položaju; a cieni ga samo koliko je čovjek.

Budi skladan sam sobom, pa ćeš biti u skladu sa cielim svietom.

Omogućuj životom svojim život drugima (to je zajednica) — i zaslađuj im ga (to je bratstvo).

Ne kiti se zlatom; sam budi zlato.

Zlatna se čovjeka ne može primiti rđa. Ni onda, kada živi sav u njoj.

Pravi čovjek ne može nikada biti nečovjek.

Poštenjak ne zadaje nikomu »poštenu riečۥ«; njegova je svaka poštena.

Tko osjeća nametnute dužnosti kao prave dužnosti, nije pravi čovjek. On je dapače pravomu čovjeku vrlo opasan.

Pravi čovjek ne pozna dužnosti; on ne čini ništa jer mora, nego jer hoće.

Zakon je za lopove.

Neka ti zakon srdca i savjesti bude nad svima zakonima.

Što ne daje hladan zakon razuma, ima dati topao zakon srdca.

Budi sam sebi zakonodavac.

Ne izpoviedaj zakona, komu se ne misliš i sam podvrći.

Tko prekrši pisani zakon, stigne ga kazna; a tko prekrši nepisani, stigne ga mnogo veća i stroža. I tu nema pomilovanja.

Na čem čovjek visi, na tom se i objesi.

*

Ljubav sklada na guslama žice, a mržnja ih razdesuje i trga.

Liepe su pjesme o ljubavi, ali dok je srdca, bit će ljubavi i mržnje.

Ljubav, koja prođe kroz mržnju, čišća je i čvršća.

Kada kruto neprijateljstvo dovede do velikog prijateljstva, neka bude blagosloveno i jedno i drugo.

Junačtvo je pobiediti neprijatelja; a stvoriti od njega prijatelja — mudrost je i plemenština.

Mržnja srdce steže, a ljubav ga širi.

Prava mržnja mrzi mržnju.

Tko mrzi mržnju, izbjegava joj povode, i uklanja uzroke.

Mržnja čovjeka razčovječuje, a ljubav ga obogotvori.

Mrzi bližnjega svoga kao samoga sebe.

* * *

Nije dobar, tko ne voli boljega od sebe.

Dobar je u zlu bolji, a zao gori.

Ne očekuj dobrote od onoga, koji odbija tvoju.

Dobar će se uviek odreći sebe za drugoga. S tom plemenitošću ne će on zastalno u životu »doći daleko«; a on i ne smatra svrhom života da dođe daleko, nego da bude sretan i blažen na svome mjestu.

Budi dobar, ali ne predobar; jer najbolje grožđe izjedu ose.

Što je previše, nije dobro. Ni pamet, ni poštenje, a ni sama dobrota.

Nema veće žalosti, nego kajati se za učinjeno dobro.

Budi mehak, ali ne krhak.

Imaj uviek dvie kože: tanku i nježnu za dobre — a debelu za zle.

Ako te napadne vuk, ne pitaj ga, kada si ti njemu učinio kakvo zlo.

Ne nateži se sa zlobnim bedacima. Jer ih ne ćeš nategnuti. A oni mogu tebe lako raztegnuti.

Smatraj svakoga čovjeka poštenim, dok se ne uvjeriš o protivnom; ali sklapaj svaki važniji posao i s najboljim prijateljem tako oprezno, kano da ga sklapaš s najvećim neprijateljem.

Ni sto godina nije dosta, da se dva čovjeka međusobno upoznaju; ali čim se sukobe njihovi probitci, dosta je za to i par časaka.

U onaj dan, kada ti se čini da su svi ljudi dobri, učinit ćeš najlakše koje dobro djelo — i kakvu veliku glupost.

Kada ti je sviet najljepši, onda si ti sebi najdraži. A onda si i najbolji i najmekši.

*

Čuvaj se onoga, koji se sam nazivlje tvojim prijateljem.

Kada ti prijatelj padne u nevolju, pa se obrati na te sa riečima »u nevolji se pozna prijatelj«, onda istom spoznaš, da ti on nije prijatelj.

Nije ti prijatelj onaj, koji ti čini dobro, već onaj, koji te rado vidi.

Tko nema prijatelja, vidi u svakom čovjeku neprijatelja.

Dok si u malom mjestu, budi prijatelj svakomu neprijatelju.

Kad se nađeš među ljudima, koji su od tebe vremenski vrlo udaljeni, privlači ih k sebi, da brže pokroče napried; ali pazi, da oni ne povuku tebe natrag.

Kada te netko uvriedi, pusti ga da se smiri i uvidi svoju krivnju. Možeš tako u njemu dobiti odana prijatelja. Ako se pako ne izpravi, možeš ga se u buduće kloniti, pa si i tad na dobitku.

Mudrost je znati iz svakoga zla izvući nešto dobra.

Ne sudi nikoga po prvom dojmu, jer prijazno lice krije često velika lopova, a čovjek zločinačkog izražaja može biti skroz plemenit; i ma koliko izgledao kano da je biesan na cieli sviet, on je uistinu ljut i gnjevan samo na zlo u svietu — te mrzi ljude prosto zato, što ih ne može ljubiti.

★

Nosi zlato svoga srdca na sunce, da zasija i drugima.

Ne ponesi svoga srdca u grob.

Kada za prosjaka nemaš ni banice, daj mu toplu i blagu rieč; i to je milostinja. Ako je ne primi, znači, da ne zavriedi ni prebite kune.

Kad nekoga uvjeriš, da mu nije tako zlo kako misli, učinio si mu veće dobro nego misliš.

Ako netko misli, da ti je učinio radost, raduj se.

Što primaš, kleši u kamen; što daješ, piši na led.

Tko umanjuje tuđe usluge, samo da se rieši zahvalnosti i obaveze, mnogo je gadniji od očita nezahvalnika.

Nezahvalnost je crna — ali nisu bieli ni oni, koji zahtievaju zahvalnost.

Mnogi su dobročinitelji prosti lihvari, koji za svoje dobro djelo traže hiljadupostotnu kamatu zahvalnosti, ili bezuvjetnu odvisnost.

Svi veliki i slavni dobrotvori nisu dali nikada ni jedne kapi svoje krvi; a koliko su dali koju kap svoga znoja, imali su kod toga uviek svoj račun.

Sirotinju pomaže najiskrenije sirotinja.

Ako hoćeš da se obogatiš, idi među siromahe.

Komu je dobro bez njegove zasluge, neka misli na one, kojima je zlo bez njihove krivnje.

Ne izbjegavaj čovjeka, komu nikada sunce ne sija; već goni oblake s njegova neba.

Bolestno srdce može se najbrže izliečiti, ako se spoji sa zdravim.

*

Baci kamen na grješnika tako, da ga dobro pogodi, ali da ga ne rani.

Odreži — ali ne budi rezak.

Ne oružaj se do zubi za navalu na protivnika, nego izpitaj prije svoje srdce, i očisti ga od svake zlobe. Onda možeš ići u borbu i golo-ruk.

Osvećuj se — ali plemenito.

Osveta je sveta, kada protivnika dovede do toga, da se zastidi pred sobom.

Kad te biesan čovjek ugrize za srdce, ne lieči srdca, nego izlieči grizljivca od bjesnoće. Srdce će ti tada samo zacieliti.

Blago si ga čovjeku, u komu janje pobiedi vuka.

Ako te ljudi izsmjehavaju, a kasnije moraju da progutnu svoj smieh, nemoj se ti tada smijati njima: oni su već dovoljno kažnjeni.

Kada ti netko učini zlo, ne kaži »Rado bih dočekati, da on to plati«; platit će on, i ako ti to ne dočekaš.

U božjoj gostioni nije se još popilo, što se nije platilo.

Oko za oko — dovelo bi sav sviet do sljepoće.

Opraštajmo:
Prepustimo kaznu Majci Prirodi, koje šiba ne pozna oprosta.

Zadužujmo svakoga bližnjega svoga. Jer blaženo je življenje među dobrim dužnicima, koji nam to više vraćaju, što manje od njih tražimo.

Izlievajmo dušu svoju u druge duše, i srdcem svojim zagrijavajmo druga srdca.

Čim više dajemo, tim ćemo više imati.

Ljubav je svjetlost i toplina.

Tko ne ljubi, živi uviek u mraku; a tko ljubi, tomu sija sunce i noću.

Najlakše hodi onaj, koji nosi u srdcu sav sviet.

* * *

Crn je, tko ocrnjuje; zato i ocrnjuje.

Zlobnik nema snage da se digne, ali ima snage, da druge obara.

Kad je zlobnik blatan, ne pere se, nego blati druge.

Zlobnikova molba često je samo prietnja.

Ako zlobniku ne učiniš dobro, koje od tebe želi, učinit će ti zlo; a pas, ma bio i ljuto gladan, ne će te ipak ugrizti, ako mu ne daš kruha, što ga od tebe prosi.

Tko je pripravan da ti učini zlo, samo zato što ti njemu nisi učinio neko dobro, zao je; a uz to je i vrlo opasan, jer njegovu zlobu ne možeš trajno odkupiti nikakvom dobrotom.

Kada te lopov ne može prevariti, kako je već nasigurno računao, gledat će da ti napakosti; on misli čak, da ima i pravo da ti učini barem toliko zla, koliko od tebe nije mogao dobiti dobra.

Kada ti zlobnik ne može više učiniti ništa zla, postane dobar: to jest: počne činiti dobro — tvojim neprijateljima.

Ima mnogo velikih lopova, koji nisu nikad učinili ništa, što bi »po zakonu« bilo kažnjivo.

Od dvaju lopova pošteniji je pred svietom onaj, koji umije bolje prikriti svoju lopovštinu. Ali je uistinu gori i opasniji.

Najopasniji ti je neprijatelj onaj, komu ne možeš kazati pred svjedocima, da je lopov.

Gadno zlo ti čini onaj, koji ti nije nikad učinio ništa zlo, pošto si se uviek i na svakom koraku čuvao, i morao čuvati, da ti ga ne učini.

Laskavac i lukavac rođena su braća.

Koliko laskavih prijatelja, toliko budućih neprijatelja.

Od ljute zvieri, i sladka čovjeka, oslobodi nas Gospodine.

Mnogi su ljudi olaštena cipela, koja iznutra gadno smrdi (pa zacielo i zaslužuju ovakvu jednu smrdljivu prispodobu).

Kada osvetljivac najslađe govori, tada u njemu zvier najdivlje zavija.

Čim rođenomu lopovu odkrijemo njegove pakostne namjere, vidimo odmah vuka, koji skoči iz njega; dočim u čovjeku, koji se takvom prigodom zbuni i pokunji, vidimo jošte čovjeka.

Od svakoga možeš očekivati iskru čovječtva — samo od zavidnika nikada.

Zavidniku možeš ugoditi jedino ako se ubiješ.

*

Čovjek nije nimalo zagonetan; on je prosto onakav, kakva je stvorio život — i to ne samo njegov, nego i sav prijašnji, od iskona do njega.

Zao čovjek smatra kreposti slaboćom. A sa njegova gledišta one to i jesu.

Dobar neka se ne čudi, ako ga mrze zli. Jer: kao što poštenjak smatra lopova sebi pogibeljnim, tako i lopov gleda u svakom poštenjaku svoga prirodnoga neprijatelja.

Lopov i poštenjak mogu sjediti za istim stolom, samo kad je onaj prvi okovan.

Kad bi biesan čovjek mogao hvatati gromove, ostao bi brzo sam na svietu.

Rđav čovjek je vrag na lancu (koji sastoji od gvozdenih paragrafa).

Psi se kolju za kost — a ljudi za meso.

Prasci se grizu kod puna korita, a ljudi kod puna i prazna.

Vuci kolju ovce. Oduviek. Ipak: ovaca ima sve to više, a vukova sve manje.

*

Dobričina je zadovoljan, kad je sit; a zlobnik, kad mu je susjed gladan.

Dobar je čovjek sa godinama bolji, a zao sve to gori; njegova ga zloća progoni sve do smrti — svagdan strašnije.

Kad zlobnik osjeti da ga mrze, postane još gori, i hoće da se bilo kako osveti pravednosti; ali se tada pravednost osveti njemu mnogo teže.

Strašno mora da trpi osvetljivac, kad se ne može osvetiti i Bogu.

Ništa ne kažnjava zlobu kano prezir.

Prezirati možeš i najsilnijega protivnika, ako si moralno nad njim. On će te tada stalno još strašnije mrziti (i to upravo zato, što te ne može prezirati); grizt će se još više, i pucati od biesa i jeda, dok bude živ — jer tako je u Zakonu: da mržnja i zavist imaju biti kazna same sebi.

Tko se na drugoga nabacuje blatom, oprlja si ruke; a ni inače ne ostane čist, jer nešto onoga blata odštrcne uviek i na njega samoga.

Čovjek se najviše vara, kad misli da vara drugoga.

Kad čovjek čini drugomu zlo, nabija mu pušku.

Čim čovjek uvidi, da »sve što čini — sebi čini«, ne će zastalno od toga dana činiti više nikomu zla.

Zdrav razum i čisto srdce vriede danas manje od nokata i zubi. Ali zubi i nokti se lome, a srdce ostaje i raste.

Negda (u ona stara zlatna vremena) nije se moglo živjeti bez srdca, a danas (u ovo olovno doba) ne može se živjeti bez glave. Zato dandanas lubanje grozničavo rade — a na zapuštenim srdcima raste drač. Ali: kako je zlato urodilo olovom, tako će i olovo opet uroditi zlatom.

* * *

U pravednosti začela nas je majka, i pravedno bijaše mlieko njezino; ali se otrovasmo svojim kruhom nepravednim.

Iz očiju mu sievaju munje — kad vidi zlobu; s lica mu sjaji božanska blagost neba — kad vidi dobrotu. To je pravednik.

Tielo pravednika posvećuje zemlju, u kojoj je pokopano.

Pravo i pravednost nisu brat i sestra.

Provedba krajne pravednosti izvrgla bi se u strahovitu nepravdu.

Pravo se rodi u glavi, a živi u ruci.

Na pravo se pozivlje samo slabiji (jači ga sam uzme).

Ne odstupaj nikad od svoga prava; ali kad možeš, pokloni ga.

Čuvaj se onoga, komu su uviek puna usta pravednosti.

Ne očekuj pravednosti od onoga, koji jaše na pravu; ni dobrote od onoga, koji jaše na pravednosti.

Neka ti bude dobrota najviši zakon života.

Ne pravdaj se radi prava samoga.

Između pravde i krivde odaberi ovu, ako ti donosi manje zla.

Pusti pobjedu protivniku, ako ti je poraz manje uštrban.

Svaki spor ima svoj čvor.

Sviet je sudnica, u kojoj smo svi tužioci i tuženici.

Ne zovi Boga za svjedoka. On je Sudac.

Budućnost je pravednija od sadašnjosti.

Pravednije se sudi mrtvima nego živima. Ali ni mrtvima nikada sasvim pravedno.

Da se na svietu provede pravda, bilo bi mahom veselja dosta — za ljude i gavrane.

Zakon smrti jedini je zakon, pred kojim smo svi jednaki.

Groblje je jedina zemlja, u kojoj vlada ravnopravnost.

* * *

Ne boj se nikoga.

Ne boj se nikoga, i ne daj da se itko boji tebe.

Ne nameći svoje volje nikomu, i ne dopusti da drugi nameće svoju tebi.

Uslužan prema svakomu, ali sluga nikomu.

Ničiji tiran — ničiji rob.

Ne robuj javnomu mnienju.

Običaji i navike nisu zakoni nego okovi; kidaj ih, i stvaraj svoje.

Ne vodi računa o tuđim računima.

Okupaj se u vodi Spoznaje; odbaci štake tuđega mišljenja, i na vlastite osovi se noge.

Ne živi u povojima od poroda do groba.

Imaj uviek slobodne ruke — i noge.

Ne zatvaraj nikada vrata za sobom.

*

Živi od svoje krvi.

Ne živi ni od čije milosti. Takav život je najbjedniji, a često i najskuplji.

Najveći si gospodin, kad si sam sebi sluga.

Ne znoj se od tuđe brige, i ne briši tuđom rukom znoj sa čela svoga.

Ne prti se po tuđim leđima. Sam sebi budi stieg, i po njem se penji do svoje zastave.

Budi tvarno nezavisan, duševno samostalan i osobno slobodan.

Ne daj se upregnuti ni u čija kola. Ali: koliko možeš, guraj odtraga svaka, koja idu dobrim putem.

* * *

Lav bez srdca pasao bi travu.

Ne gubi srdca u malenim stvarima. Gazi preko njih bez ikakve milosti, i idi samo za velikima.

Veliki osjećaji za male stvari čovjeka doista često usrećuju, ali još češće unesrećuju.

Ne drobi se za tuđe stvari, od kojih drugi imaju malo, a ti ništa.

Budi kratak i jasan.
Ne okolišaj — i ne trpi okolišanja.
Ne odgovaraj nikomu na ono, što govori; već odmah i ravno na ono, što misli.

Među tvrdima ne budi mek. Jer tvrdo gnječi meko: to je i tvarni zakon prirode.

Ne daj si opipavati srdca; i ne otvaraj ga pred onim koji zatvara svoje; to je kukavan stvor — ali u njegovim očima ti bi izgledao još kukavniji.

Suzbij svaku klevetu — a prvu najodlučnije. Jer ljudi su kao psi: gdje se pomokri jedan — tu mokre svi.

Ako u životu zapneš na čvor, koji se ne da riešiti drugačije nego kano gordijski, sieci ga bez milosti.

Lupaj batinom i po vlastitom srdcu, kad vidiš da te upropašćuje.

Nauči se gutati.

Čovjek kamene uztrpljivosti i željezne uztrajnosti može bez straha pasti u svaku jamu. Jer nema takove, iz koje se on ne bi izkopao.

Akilova peta zove se danas — kurje oko. Ako ga imaš (a tko ga nema!), izreži ga; pa se ne ćeš uviek bojati, da ti netko stupi na nj.

*

U borbi se rogovi jačaju — u borbi se i lome.

Mnogu ćeš bitku dobiti, ako se ne pustiš u borbu.

Ne puštaj plamena u glavu.

Ako si u borbi sa cielim svietom: svladaj sebe — svladao si sviet.

Tko ima sebe u vlasti, velik je vladalac.

Između kukavice i bedaka biraj potonjega.

Odgurni puzavca, koji ima noge.

Slabić se prilagođuje prilikama, a jak ih stvara i prilagođuje sebi.

Slabić ide kuda i svi drugi.

Slabići idu gotovim putem, a junak krči sebi svoj vlastiti drum.

Slabić viče, junak šuti.

Ne kaži zube — ako ih imaš.

Jak je, tko može smrviti diva; ali je mnogo jači onaj, koji može sebe, slomljena i smrvljena, od pustih komada iznova sagraditi.

Ne razvikuj sebe na bubanj.
Ako si junak — pokaži se na križu.

Bljesni; a drugi neka grme.

* * *

Idi k malenima, da se osjetiš većim; idi k velikima, da se osjetiš malenim, da onda i ti postaneš većim.

Teži da porasteš. Da budeš za glavu viši od drugih. Ali ne za to da te vide, nego da ti vidiš njih.

Čim se čovjek više uzpne, tim širi mu se otvaraju vidici. Ali ljudi radije vole gledati visine — iz nizine.

Ako istinski čezneš za visinom, svrgni najprije sa sebe sve terete.

Velik čovjek je svaki dan veći. On raste i po smrti. A uobraženi velikani zaboravljeni su već za života.

Patuljak je velik jedino u tome, što umije ponizivati svakoga većega od sebe.

Do čovjeka, koji je na visini, ne dopiru nizke uvrede; on i ne čuje pse, koji laju oko njegova podnožja.

Velikan živi za svoje daleke i visoke interese; dok većina ljudi žive za najbliže i najniže.

Malen se zanima za svačije stvari, a velik ni za čije; njegova je misao cieli sviet.

Velik umire lako, jer ostavlja sebe ovomu svietu; a malen žali i za zrnom prosa, što ga ne može sa sobom ponieti.

*

Kad se čovjek rodi, nitko ne zna, tko se je rodio.

Veliki se ljudi rode u velikim razmacima vremena.

Svietli se ljudi ne bi ni zamietili, da nema oko njih tame.

U mračnom čovjeku može biti mnogo svjetlosti.

Velik bol može biti samo u velikom srdcu.

Kad se čovjek zadubi u muke, koje su podnesli velikani umirući za svoje misli, trpi u duhu s njima, i u njihovoj se muci jača.

Vrieme ne rađa genije — genij rodi vrieme.

O ništetnosti svieta govore i maleni i veliki. Razlika je samo, što time veliki postaju većima, a maleni još manjima.

Kad ti je sviet najmanji, onda si ti najveći.

Mnogo ima velikih ljudi, za koje sviet i ne zna.

Takozvani »mali čovjek«, koji voli velikane, nije malen; a umišljeni velikani, koji ne vole maloga čovjeka, manji su od njega. Jer se velik čovjek pozna upravo po tome, što voli maloga.

Dok si diete, dotle si i čovjek. I ni časa dalje.

Budi radije malena cjelina nego velika polovica.

Mnogi su velikani pali od prve bure, jer su bili veliki samo u visinu.

Pravi je velikan gorostasan u sve tri protege.

Čovjek je trinog, koji sastoji od razuma, osjećaja, i volje. Stalnost je njegova u tome, da ima sve tri noge jednake. Težište mu je tada u središtu; ali ono nije u njegovu tielu nego izvan njega — i u tome je njegovo božanstvo.

* * *

U čovjeku se oduviek bore Bog i životinja.

Kako divlja životinja bježi iz mjesta, gdje se nastani čovjek, tako bježi ona i iz čovjeka, u kojem se nastani Bog.

Svaki će ti dan biti božji, dok u tebi ima Boga.

Neka ti srdce bude žrtvenik, a glava kupola božjega hrama.

Nikad da ti nije težak teret Gospodnji. Snosi tiho svoj križ — da stečeš u bolu svetačku aureolu.

*

Uzlazimo češće na Nebo.

Opijajmo se mirisom svemira — da osjetimo i svoj vlastiti miris.

Jak je, tko diše zrak, što ga izdisava Bog.

Operimo se u svjetlosti Neba, i uputimo se, goli i čisti, na Visoke Planine.

Uprimo — do vrhunca gore Svevide.

